

SUOMALAISUUS MUUTTUVANA OMANAKUVANA

ME JA MUUT

Eräässä 1980-luvun puolivälissä tehdyssä tutkimuksessa norjalaisten, ruotsalaisten, islantilaisien ja suomalaisten alkoholikulttuurista löydettiin yllättävän yhdenmukainen alkoholiasenteiden malli. Alkoholien käyttöön eri tilanteissa ja etenkin päihtymiseen suhtauduttiin kaikissa tutkituissa Pohjoismaissa samalla tavalla. Keskeisiä yhteisiä piirteitä olivat esimerkiksi alkoholien käytön rajaaminen työn ulkopuolelle tai päihtymisen salliminen vain joissakin rajatuissa vapaa-ajan tilanteissa. Yhteistä oli myös se, että tutkituissa maissa alkoholiin yleensä ja päihtymiseen erityisesti suhtauduttiin negatiivisesti. Vain Islanti oli tässä suhteessa poikkeus. Islantilaiset pitivät tutkimuksen mukaan alkoholia ja jopa päihtymistä positiivisina asioina (Hauge & Irgens-Jensen 1987; Mäkelä 1986).

Suomalaisesta näkökulmasta tulos oli yllättävä. Olihan Suomessa tämän vuosisadan alusta lähtien pidetty kumoamattomana tosiasiana, että suomalaisten alkoholikäyttäytymisen ja alkoholiasenteet poikkeavat muiden Pohjoismaiden asukkaiden tavoista. Erityisesti suomalaisten ja ruotsalaisten välistä eroa alkoholiasioissa oli totuttu pitämään suurena. Suomalaisten erityistä suhdetta alkoholiin on kutsuttu ”suomalaiseksi viinapääksi”. Vuosisadan alussa syntyneellä käsitteellä on tarkoitettu sitä, että suomalaisten suhde alkoholiin poikkeaa muista kansallisuuksista tai kieliryhmistä. Käsitteen mukaan suomalaiset, päinvastoin kuin muut kansallisuudet,

hakevat alkoholista vain päihtymystä, humaltuvat helpommin kuin ”sivistysmaiden” asukkaat ja ovat lisäksi juopuneena väkivaltaisempia kuin muut. Puhe ”suomalaisesta viinapäästä” on ollut tavallista aivan viime vuosiin saakka. Käsitettä on tosin alettu etenkin alkoholitutkimuksen piirissä kutsua ”humalahakuiseksi juomatavaksi” tai ”suomalaiseksi juomatavaksi” (Peltonen 1988, 13–36)¹.

”Suomalainen viinapää” on osa kansallista omaakuvaamme, vallitsevaa käsitystä suomalaisuudesta.² Kansalliset stereotypiat ovat pitkäaikaisia kasvatuksen ja joukkotiedotuksen

¹Suomalaisuudesta kulttuurisena ilmiönä on viime vuosina ilmestynyt paljon uutta kirjallisuutta. Haluan erityisesti mainita seuraavat julkaisut: Korhonen 1993, Virtanen 1994 ja Laaksonen & Mettomäki 1996.

²Kymmenen viime vuoden aikana on ilmestynyt useita tutkimuksia suomalaisuuden ”kuvasta”. Uuden tutkimuskierroksen avasi artikkelikokoelma Aira Kemiläinen, Marjatta Hietala ja Pekka Suvanto (toim.): *Mongoleja vai germaaneja? Rotuteorioiden suomalaiset*. Kemiläinen toimitti myös artikkelikokoelman *Kansallisuuskysymyksiä ja rotuasenteita* ja julkaisi myöhemmin monografian *Suomalaiset – outo Pohjolan kansa*. Antti Halmesvirran väitöskirja *The British Conception of the Finnish 'Race', Nation and Culture, 1760–1918* ja Kari Aleniuksen väitöskirja *Ahkeruus, edistys, ylimielisyys. Virolaisten Suomi-kuva kansallisen heräämisen ajalta tsaarinvallan päättymiseen (n. 1850–1917)* keskittyvät muiden kansallisuuksien ”Suomi-kuvaan”. Tässä suhteessa monipuolisin aineisto on Hannes Sihvon toimittama *Toisten Suomi. Mitä meistä kerrotaan maailmalla*. Vieraiden kansallisuuksien (kirjallisesta) kuvasta on yleistävämmin kirjoittanut Luigi de Anna artikkelissaan ”Vieraiden kansojen kirjallisesta kuvasta”. Artik-

ylläpitämiä kulttuurisia kuvia, joilla on Euroopassakin pitkä historia.³ Ne ovat useimmiten kielteisiä tai ainakin kiusoittelevia kuvia lähimmistä naapurikansallisuuksista. Jo keskiajan oppineille oli tuttua, että espanjalaiset ovat kopeita, ranskalaiset epäluotettavia, englantilaiset tyhmiä ja saksalaiset juoppoja (Weber 1990). Siinä kuvassa suomalaisuudesta, jonka olennainen osa ”suomalainen viinapää” on, ei ole kyse tyypillisestä kansallisesta stereotypiasta, vaan *kansallisesta omastakuvasta*. Kuvat itsestä ovat kuitenkin harvoin yhtä murskaavan vähätteleviä kuin suomalaisten omakuva. Vaikka tämä piirre ei teekään kuvaamme suomalaisuudesta täysin ainutlaatuiseksi, se on kuitenkin ilmiön kiinnostavin piirre.

On ilman muuta selvää, että ne ominaisuudet, jotka tavallisimmin kytkemme suomalaisuuteen, eivät merkittävästi poikkea naapurikansojemme ominaisuuksista. Alussa mainittu vertaileva alkoholiasenteiden tutkimus on vain yksi esimerkki tästä samankaltaisuudesta. Mutta suomalaisten omallekuvalle on ollut tyypillistä ominaisuuksiemme – todellisten tai kuviteltujen – negatiivinen arvottaminen, joskus aivan äärimmäisyyksiin menevä oman kansallisuuden vähättely, jollaista ei hevin löydä muilta Euroopan kansallisuuksilta. Eila Pennasen romaanin *Mongolit* rehtori Peura, joka laatii koko romaanin ajan esitelmää suo-

keliin liittyä kommentoitu bibliografia vanhemmasta kuvatutkimuksesta. Lähemmäksi sitä, miten suomalaiset – tai ainakin jokin ryhmä tai kerros Suomen kansalaisia – hahmottivat suomalaisuutta, tulevat esimerkiksi Kerstin Smeds väitöskirjassaan *Helsingfors–Paris. Finlands utveckling till nation på världsutställningarna 1851–1900* ja suomalaissyntyinen, mutta pitkään Ruotsissa vaikuttanut aatehistorioitsija Sten Högnäs tutkimuksessaan suomenruotsalaisesta kansallisuuskuvasta vuosisadan vaihteessa *Kustens och skogarnas folk. Om synen på svenskt och finskt lynne*.

³Eurooppalaisen aatehistorian perustekstejä kansanluonnekäsitelyistä ovat John Barclayn *Icon Animorum* (1612) ja David Humen *Of National Characters* (1742). Kansanluonnekäsitelyt olivat varhaisella uudella ajalla diplomatian ja valtiomiestaidon tärkeitä työkaluja (vrt. Fumaroli 1996).

malaisuudesta, päätyy toteamaan suomalaisen vihaavan itseään. Jos jotakin suomalaisuuden piirrettä on pidettävä ”suomalaisena mentaliteettina”, se on juuri tämä ”huonoa itsetuntoa” osoittava kansallinen omakuva. Se ei ole kuitenkaan suomalaisten enemmistön ominaisuus, vaan kotimaisten suomalaisuuden määrittelijöiden mentaliteetti.

On tunnustettava, että se kuva suomalaisuudesta, johon ”suomalainen viinapää” olennaisesti liittyy, ei kata kaikkea suomalaista puhetta suomalaisuudesta. On myös ollut historiallisia tilanteita, joissa suomalainen ”metsäläisyys” on haluttu nähdä positiivisena asiana. Näissä tilanteissa vähäpuheisuutta ja riiskaotteista toimeen tarttumista nimitetään ”suomalaiseksi sisuksi” tai raivaajahengeksi. Useimmiten tilanteissa, joissa suomalaisuus on jonkun suomalaisen toimesta määrittely positiivisessa hengessä, kyse on ollut yksilösuorituksista urheilun tai korkeakulttuurin saralla. Varsin poikkeuksellista oli myös toisen maailmansodan aikainen puhe ”suomalaisesta korpisoturista”, jolla saatettiin nähdä melkein intellektuaalisia piirteitä.⁴

Toinen rajoitus liittyy sukupuoleen. Suomalaisen puheissa suomalaisuudesta on aina kyse suomalaisen miehen suomalaisuudesta. Ei ole olemassa naisellista vastinetta Saarijärven Paavolle, Putkinotkon Juutakselle eikä Ryyssyrannan Joosepille. Suomen maantieteellisen karttakuvan ääriviivoja jäljentävä Suomi-neito on kyllä kelvannut Suomen sym-

⁴Jussi Tenkku kokosi heti sodan jälkeen kokemuksiaan pieneen tutkielmaan *Alaston ihminen murosajan kuvastimessa* ja rinnasti suomalaiset saksalaisiin ja venäläisiin kiinnostavalla tavalla. ”Suomalaisen salon asukkaan reagointi on hidasta. Ennen pakoaan hän ehti tavallisesti katsoa kannattaako ollenkaan lähteä./.../Kylmän Pohjolan asukas ei ole niin tartuntaherkkä kuin kuumaverinen etelämaalainen./.../Samaa on sanottava kaupunkilaisten ja maalaisten välisestä erosta. Edelliset ovat joukkotartunnalle herkempiä, pintapuolisempia, häilyvämpiä ja sensaationväläisempiä./.../Rauhallinen suomalainen ei ehdi pelästyä tai juosta pakoon vihollisen ilmaantuessa. Hän voi paikallaan tyyneästi harkita tilannetta ja odottaa oikeaa hetkeä” (Tenkku 1945, 68–69).

boliksi. Suomi-neito seuraa – kuten Aimo Reitala on osoittanut – suoraan alenevassa polvessa Svea-mammaa ja muistuttaa Ranskan Marianne-hahmoa (Suomi-neidosta ks. Reitala 1983). Mutta suomalaisuus ei ole henkilöitynyt yhteenkään historialliseen tai kuvitteelliseen naishahmoon. Tämä on totta siitäkin huolimatta, että joitakin julkisuuden henkilöitä on silloin tällöin kuvattu ”tyypillisinä suomalaisina naishahmoina” tai ”suomalaisina Aino-tyypeinä” (esim. Armi Kuusela) (vrt. Hietala 1985).⁵ Stereotyyppinen suomalaisuus on ennen kaikkea suomalaisen miehen suomalaisuutta. Varaus koskee kuitenkin vain suomalaisten omaa suomalaisuutta, ei ulkomaalaisten käsityksiä meistä (vrt. useisiin kuvauksiin suomalaisista naisista artikkelikokoelmassa Sihvo 1995).

⁵Suomalaisen naisen kuvaa voi pitää pysyvämmän ”topeliaanisena” kuin miehestä hahmotettua useammin historian käänneissä uudelleen värityvää kuvaa. ”Topeliaaninen” kuva suomalaisesta naisesta tulee esille valokuvateoksessa *Maataloudellinen kotitalousopetus*, jonka maataloushallituksen kotitalousosasto julkaisi talvisodan aattona. ”Suomalaisen emännän, vaatimattoman, mutta vastoinkäymisissä suurpiirteisen naisen arkinen työ on maamme kotitalousopetuksen keskus. Halki vuosisatojen naisella on Suomessa ollut ainutlaatui- nen asema. Miehen pukeutuessa asetettiin vihollisen uhatessa rajoja emäntä on saanut tarttua auran kurkeen ja hallan kaataessa viljan pelloilta hän on osannut sekoittaa nurkumatta pettua leipäänsä. Hän on karaistunut ja harkitseva, mutta samalla herkkä kuin se luonto, jonka keskellä hän elää.” Suomen ”ylväistä ja sitkeistä naisista” kirjoitti myös Greta von Frenckell-Thesleff (1947, 7) esitellössään Minna Canthin ”suomalaisen sisun” ruumiillistumana. ”Topeliaanista” näissä kuvauksissa on se, ettei suomalaisen (naisenkaan) hyvien ominaisuuksien luetteloon liitetä myönteistä arviota intellektuaalisesta kapasiteetista. Esimerkiksi Armi Kuuselan esittelyissä muistettiin aina tuoda esiin matematiikan hänelle koulussa tuomat vaikeudet. Kaunokirjallisuuden ja elokuvan maailmassa suomalaisen naisen ”topeliaanisen” hahmon tyylipuhtain versio on Juhani Tervapään (Hella Wuolijoen) luoma Niskavuoren (vanha) emäntä. Naishahmoja ei kuitenkaan marssiteta areenalle puhuttaessa suomalaisuuden käsitteestä tai suomalaisesta mielenlaadusta yhteiskunnallisten ongelmien aiheuttajana.

KANSANKUVAN MURROS JA KIELEN SOSIAALIHISTORIA

Lähtökohta ”suomalaisen viinapään” käsitteen vakiintumiselle tämän vuosisadan alussa oli raittiusliikkeen tarve löytää perustelu toiminnalleen. Erityisen vaikeaksi laajan raittiusliikkeen olemassaolon perustelun teki varsin vähäinen alkoholin kulutus, raittiusliikettä paljon laajemmalle levinnyt kieltolaki-ajattelu ja lopulta vuonna 1907 tapahtunut eduskunnan yksimielinen päätös kieltolain puolesta. Miksi Euroopan ”kuivimmassa” ja raitteimmassa maassa tarvittaisiin niin ankaraa alkoholipoliittista holhousa? Mutta tarve löytää uusi perustelu raittiustyölle ei selittänyt sitä, minkä muodon ajattelu sai. Siihen vaikuttivat sekä vallinnut poliittinen tilanne että pitkän ajan kulttuuri-ilmasto. Vuosisadan alun poliittinen kehitys – työväenliikkeen ideologinen itsenäistyminen ja järjestöllinen vahvistuminen, suurlakko 1905, eduskunta-uudistus ja työväenpuolueen vaalivoitto 1907 sekä torpparikysymyksen kärjistyminen – johti aikakauden henkisessä ilmastossa ilmiöön, jota on kutsuttu ”kansankuvan murrokseksi”. Ilmiöstä on ensimmäisenä kirjoittanut kirjallisuudentutkija Annamari Sarajas (1962, 93–181). Kyse oli ennen kaikkea suomenkielisen sivistyneistön uudesta suhtautumisesta ”syviin riveihin”, työväestöön ja maalaisrahaaseen. Tämän vuosisadan alussa, erityisesti suurlakkovuoden 1905 jälkeen suomenkielisen sivistyneistön piirissä syntyi uusi kuva kansasta. ”Surkeinta kaikesta on, että Suomen kansa ei ole osoittanut olevansa se kansa, joksi sitä minä kuvailin”, tuskaili Juhani Aho jo vuonna 1902 eräässä yksityiskirjeessään (Sarajas 1962, 121).

Suurlakon ja työväenliikkeen nousun jälkeen vanha runebergiläinen kansankuva siis murtui. Suomenkielinenkin sivistyneistö pysyi nyt purkamaan ”syviin riveihin” kohdistamansa pelon ja epäluulon. Vanhan runebergiläisen kansankuvan mallikappaleet, matit ja paavot, olivat olleet ”kauniita, esimerkiksi kelpaavia, nöyriä, hiljaisia, lainkuuliaisia, ju-

malaapelkääviä, hiukan tyhmänsekaisia, mutta hyväsydämisiiä ja hitaita vihaan” Eino Leinon ironisen määritelmän mukaan (Saras 1962, 129). Nyt tilalle tulivat ”passiiviset, kieroön kasvaneet, vajaamittaiset ja epäsois- aaliset” topit, juhat ja juuttaat (ote on Hagar Olssonin tekstistä, sit. Salminen 1985, 72). Ajan aatevirtausten mukaisesti syntyi käsi- tyksiä, joiden mukaan *suomenkielinen* rahvas muodosti kokonaan oman rotunsa, joka erottui alhaisemman sivistystasonsa, tapojensa raa- kuuden ja kaikkinaisen kulttuurisen vajavuus- tensa takia. Kyseessä oli uusi korostus, sillä vielä 1700-luvulla ja 1800-luvun alkupuolel- la myös ruotsin kieli oli rahvaan kieli, josta sivistyneiden oli otettava etäisyyttä opettele- malla ”sivistyskieliä”. Kuvaava esimerkki tästä aikaisemmasta suhtautumisen kerrostu- masta on turkulaisessa *Angenäma Sjelfsväld* -viikkolehdestä 1780-luvun alussa julkaistu leikkimielinen artikkeli hyvästä käytöksestä. Artikkelissa esitettiin, että ”sitä, joka ei osaa muuta kuin äidinkieltään, pidetään hienon väen keskuudessa moukkana, huonosti kas- vatettuna ja toiseen maailmaan kuuluvana”. Sivistyneitä kieliä olivat naisilla ranska ja ita- lia, miehillä englantia ja saksa. Sävy osoittaa, ettei kirjoittaja – ilmeisesti lehden toimittaja – ollut täysin sisäistänyt kuvaamaansa käy- tösihannetta. ”Suurempi vaikutus on sillä, että osaa sisällyttää puheeseensa joitakin ranskankielisiä merkityksettämiä sanoja kuin että osaa sanoa äidinkielellään jotakin järke- vää, joka sopii yhteyteen” (Juva & Niitemaa & Tommila 1968, 399).

Suomalaisten omakuva suomalaisuudesta syntyi Euroopan historiassa kaudella, jota on kutsuttu nationalismin kehityksen toiseksi vaiheeksi (suurin piirtein 1870-luvulta 1920-luvulle). Tällöin vastakohtana varhemmalle nationalismille kielestä tuli keskeinen kan- sallisuuksia määrittelevä ilmiö (vrt. Anderson 1991 ja Hobsbawm 1990). Suomen kieli on myös ollut aina keskeinen tekijä suomalai- suudesta puhuttaessa. Vuosisadan vaihteessa syntyneeseen negatiiviseen kuvaan suomalai- suudesta vaikutti epäilemättä se, miten suo-

men kielestä tuli virallinen kieli. Vaikka kiel- len sosiaalihistoriaa ei Suomessa vielä ole- kaan juuri tutkittu, voi vertailevasta näkökul- masta esittää joitain havaintoja.

Suomessa kielihistoria kehittyi aivan toisel- la tavalla kuin Euroopan vanhoissa kansallis- valtioissa. Niissä yläluokan ja valtakunnalli- sen keskuksen kielestä tehtiin virallinen kiel- li, jota alettiin opettaa kansalle. Uuden kielen opettaminen oli niissä kansakunnan rakenta- misen ja väestön ideologisen homogenisoin- nin olennainen osa. Näin kävi esimerkiksi Englannissa tai Ranskassa. Vielä Italiassakin sen yhdistymisen jälkeen 1860-luvulla tuli vain väestön mitättömän murto-osan (noin 2 %) hallitsemasta paikallisesta kielestä vi- rallinen kieli. Suomi oli niitä alueita, joissa edettiin päinvastaiseen suuntaan. Rahvaan kielestä lähdettiin kehittämään virallista kiel- tä ja rahvaan kouluttamisen sijasta voimava- rat kohdennettiin eliitin ja siihen pyrkivien opettamiseen. Oppikoulujärjestelmä ja yli- opisto saivat poikkeuksellisen merkityksen 1800-luvun lopulla sen sijaan, että olisi muun Euroopan tapaan kehitetty kansakoulujärjes- telmää.

Kun rahvaan kielestä tehdään kirjakieltä, ei vielä voi olla tällä kielellä tuotettua korkea- kulttuuria. Suomenkielinen teatteri, ooppera ja romaanikirjallisuus piti synnyttää. Näihin tehtäviin paneuduttiinkin fennomaanisessa liikkeessä yhtä tarmokkaasti kuin oppikoulu- laitoksen kehittämiseen. Tilanne synnytti kuitenkin suomen kielen kannalta epäedulli- sen vertailuasetelman. Jopa sellaiset kulttuu- riset symbolit kuin Maamme-laulu tai Tope- liuksen Maamme-kirja kirjoitettiin alun perin ruotsiksi. Kun korkeakulttuuria ei vielä ollut suomen kielellä, voitiin tuntea ja väittää, että suomalainen kulttuuri oli kehittymättömä- pi, koska se oli nuorempaa. Tämän ajattelun julkilausumaton oletus on, että joskus aikai- semmin vallinnut kulttuurinen tasoero säilyy välttämättä myös tulevaisuudessa periytyen ikään kuin peruuttamattomana rodullisena ominaisuutena. Tämä ajatuskuvi on säilynyt voimakkaana suomalaisessa keskustelussa

tähän päivään saakka. Suomalaisen elämäntavan milloin mitäkin puutetta selitetään asiantuntevasti sillä, että suomalainen kulttuuri on nuorempaa kuin kulttuuri jossain muualla. Itse ajatuskuvio on kuitenkin paljon vanhempi. Gunnar Suolahti kirjoitti eräässä vuosisadan alun esseessään, kuinka tämä sama oman kulttuurin nuoruuden häpeily etelän kansojen pitkän tradition edessä leimasi jo muinaisten kreikkalaisten suhdetta egyptiläisiin (Suolahti 1913).

Suomalaisuuskäsitysten perustuminen oleuksiin eri kielten ominaisuuksista tulee ilmi varsin monipuolisesti 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuoliskon kulttuurikeskusteluista. Kuvaavia ovat teatterinjohtaja Kaarlo Bergbomin 1870-luvulla laatimat artikkelit suomalaisen teatterin kehittämisestä. Bergbom joutui puolustamaan suomen kieltä käyttävää teatteria ankaraa kritiikkiä vastaan. Arvostelijat katsoivat, ettei suomen kieli kelvannut kehittymättömyytensä takia näyttämölle, koska se ei soveltunut ”syvien, runollisten tunteitten ilmoittamiseen, mahtavien ajatusten tulkitsemiseen” (Bergbom 1960). Ruotsalainen Sven Palme esitti 1891 kirjoituksessaan *Stämningar och förhållanden i Finland*, ettei sanavarastoltaan ”pieni ja kehittymätön” suomen kieli kelpaa tšekäläisten lääkäreiden mielestä edes kunnollisen ruumiinavauspöytäkirjan laatimiseen (Högnäs 1995, 25). Suomalainen kirjailija Volter Kilpi rinnasti vuonna 1917 julkaistussa esseessään *Kansallista itsetutkistelua* ruotsinkielisen ja suomenkielisen kulttuurin seuraavin sanoin: ”Toisaalta vanha perinnäiskulttuuri: sen joustavampi muotovalmius, hiotumpi älyllisyys ja herkempi yksilöllinen viljely, joka varustaa jokaisen jäsenensä sekä valmiimmalla hengen notkeudella että keskitetyllä, tiiviillä, iskevällä asiallisuudella; toisaalla nuori, vielä alullaan ja muodostumassa oleva kulttuuri: sen muodollinen epävalmius, hapuileva ylimalkaisuus, löyhä, vähän pintapuolinen ja epäasiallinen aatteellisuus, jonka kehässä yksilö ei vielä voi valmiina perinteinä saada sitä hengen viljelystä, terästyistä ja tiivistystä, minkä vasta pe-

rinnäissivistys, vanhalla kulttuurilla ladattu ilmakehä voi antaa.”

Kilpi samasti suomenkielisen kulttuurin Itä-Suomeen ja ruotsinkielisen kulttuurin Länsi-Suomeen ja oletti tämän alueellisen eroavuuden sinällään selittävän suomenkielisen kulttuurin nuoremmuuden. Suomalaisessa luonteessa ja kulttuurissa ilmenevien puutteiden selitys oli yksinkertaisesti ”[h]istoriallisten olosuhteiden luoma kieliero, sivistyksen vanhemmuuden aiheuttama kehitystasoero” (Kilpi 1917, 41). Kilven tavoin moni muukin korosti kieltä ratkaisevana kansanluonteiden muodostumisen perustana. Esimerkiksi Eirik Hornborg kirjoitti samana vuonna *Finsk Tidskrift* -aikakauslehdessä, miten kielellä on ratkaiseva vaikutus sielun mielialaan (själens stämningston) ja ajattelun rytmiin (Högnäs 1995, 101). Suomenkielisen sivistyksen nuoremmuutta ja kehittymättömyyttä Volter Kilpi luonnehti varsin kaunopuheisesti maanviljelyyn liittyvällä uudisviljelyn metaforalla: ”Niinpä onkin orastava suomenkielinen sivistys ja sivistyneistö vielä kokonaisuutena katsottuna sivistyksellistä uudisviljelystä ja kantaa se ja tulee vielä ihmispolvet kantamaan tätä samaa uutisviljelyksen, uuden raiviomaan epätasaista leimaa. Vielä pilkistää tuolla täällä silkka korpi sarkojen keskeltä ja maa kokonaisuudessaan on vielä matalalti viljelty, multa karkeaa ja murenematonta. Kaikkialla karahtaa vielä työase kiveen, kaikkialla paatuu maa uppiniskaisesti työntekijälle, jokaisella lapioniskulla, jokaisella auran kääntämällä tuntee maaperän muokkaamattomuuden.” Kilvelle suomenkielisen kulttuurin läheinen suhde raivaamattomaan korpeen oli kielikuva, eikä hän varsinaisesti ottanut puheeksi Suomen asutushistoriaa (Kilpi 1917, 125).

Jaakko Forsmanille oli ilmiselvää vielä 1930-luvun puolivälissä, että ”[S]uomalaiset ovat ilmeisesti ei ainoastaan fyysisesti vaan myös psyykkisesti karkeampitekoisia ja kömpelömpiä ja sen vuoksi sivistyksen ja sen muotoihin hitaammin mukautuvia kuin esim. ruotsalaiset”.⁶ Kun suomalainen Ester Toivo-

nen valittiin 1930-luvun alussa Euroopan kauneuskuningattareksi, piti lehdistössä esittää sukuselvitys, että hän *todella* oli suomalainen eikä suomenruotsalainen, kuten monet halusivat olettaa (Hietala 1985, 433). Suomenkielisen väestön erilainen lähtökohta selitti sosiologi Veli Verkolle vielä 1940- ja 1950-luvun vaihteessa sekä suomalaisten ”huonon humalaluonnon” että suomalaisen yhteiskunnan korkean väkivaltarikollisuuden tason. Verkon mielestä olimme perineet ongelmamme, koska tulimme eri suunnasta kuin ruotsalaiset.⁷ Varsin monen kodin kirjahyllyssä on edelleen paljon puhuva esimerkki tästä vanhasta vähättelevästä suhtautumisesta suomen kieleen. Hakuteosta, joka naapurimaisamme on nimeltään vieraskielisten sanojen luettelo, kutsutaan meillä sivistyssanakirjaksi. Nimitys määrittelee äidinkielenme sivistyskieliin kuulumattomaksi.

Ennen kieleen ankkuroitunutta kaksija-koista ajattelumallia Suomen kansallisuusoloja hahmotettiin väestöryhmien luontosuhteen avulla. Perustana oli Porthanin kehittämä ajatus rannikon ja sisämaan vastakkaisuudesta. Porthanille tuttu rannikkoseutu edusti sivilisaatiota, tuntematon sisämaa olojen ja kielen villeyttä, joka piti kesyttää (Klinge 1982, 106).⁸ Autonomian ajan alkupuolella Runebergin, Topeliuksen ja Lönnroten kehittämä kansallinen ajattelu nosti sisämaan maiseman arvoa. Se saatettiin juhlavimpina hetkinä jopa rinnastaa Sveitsin tai Kreikan maisemiin, joita tosin rinnastajatkään eivät olleet nähneet. Sisä-Suomen järvimaisemasta luotiin edelleen kovassa kulutuksessa oleva

kansallinen symbolimaisema, suomalaisuuden kuva, köyhä mutta kaunis luonnonmaisema, jota ihminen tai hänen käntensä jälki ei riko. Porthanin esittämä rinnastus rannikosta ja sisämaasta sivistyksen ja villeyden symboleina jatkui toisessa muodossa suomen kielen alemmuuteen perustuvan suomalaisuuskuvan katveessa. Etenkin suomenruotsalaisessa autonomian ajan loppukauden keskustelussa ja kirjallisuudessa eri maisematyypit herkästi rinnastettiin erilaisiin kansanluonteisiin. Rannikon vaihteleva, elävä ja (länteen) avautuva maisema loi aktiivisen, jopa sotaisan, mutta ajattelussa pinnallisen ja lyhytjännitteisen ihmistyyppin. Sisämaan umpinainen, liikkumaton ja yksitoikkoinen metsämaisema puolestaan oli perustana rauhallisemmalle, jopa saamattomalle, mutta syvämielleiselle ja harkitsevalle mielenlaadulle (Högnäs 1995, 7–14).

KIELIVAMMAISESTA MAISEMAN MURTAMAKSI

Jokunen vuosi sitten suomalaiset iltapäivälehdet uutisoivat näyttävästi erään Espanjassa tapahtuneen tappelunujakan. Erään turistikeskukseen lähistöllä espanjalaiset poliisit olivat pamputtaneet suomalaista pariskuntaa – toisella meni jopa luita poikki – ja tarpeetonta väkivallan käyttöä perusteltiin sillä, että espanjalaiset poliisit olivat luulleet suomalaisnuoria englantilaisiksi. Samaan aikaan suomalaiset tiedotusvälineet löysivät Keski-Euroopan lomakeskuksia terrorisoivien englantilais- ja ruotsalaisnuorten lisäksi myös jalkapallohuliganismin, joka oli ollut pitkään

maa ja rannikkoseutu” kokoelmassa *Kaksi Suomea* (1982) myös Maria Suutala artikkelissaan ”Luonto ja kansallinen itsekäsitys. Runeberg, Topelius, Lönnrot ja Snellman suomalaisen luontosuhteen muovaajina” ja Sven Högnäs tutkimuksessaan *Kustens och skogarnas folk*. Kansallismaisema-ajatuksen nykytilasta paras katsaus on ympäristöministeriön julkaisema kuvateos *Kansallismaisema* (Putkonen 1993). Kirjassa esitellään ympäristöministeriön asettaman työryhmän valitsemat 27 kansallismaisemaa.

⁷Forsman vuonna 1935 kirjoittamassaan artikkelissa ”Suomalaisuus ja ruotsalaisuus Suomessa” (Forsman 1935, 114–147). Ks. myös artikkelia ”Myöhästyneitä kansoja” vuodelta 1923 (Forsman 1935, 97–113).

⁸Tämä käsitys näkyy erityisen selvästi Verkon pääteoksen *Lähimmäisen ja oma henki* (1949) englanninkielisessä laitoksessa (Verkko 1951). Verkon ajattelusta ks. Jaakkola 1986 ja Peltonen 1991.

⁹Suomalaisesta kansallismaisemasta ovat kirjoittaneet paitsi Matti Klinge artikkelissaan ”Sisä-

niin yleiseurooppalainen ilmiö, että se puuttui vain Pohjoismaista. Lehdissä suomalaisia hämmästytti oudoilla otsikoilla: ”Hiihtokeskus sai tarpeekseen ruotsalaisista. Ryy-piskelevä nuorisoesiansa” (Ilta-Sanomien 10.3.1990) tai ”Alppien kauhu taas talvilomalla” (Iltalehti 23.2.1989) tai ”Mikä brittejä houkuttelee aurinkorannoille. Ole erilainen Euroopassa – juo, tappele ja sammuu!” (Iltalehti 4.8.1989). Vanhoista sivistyskansoista alettiin oppia uusia asioita.

Tämä suomalaisen joukkotiedotuksen avar-tuminen on esimerkki paljon laajemmasta il-miöstä. Tutkimuksen ja joukkotiedotuksen kiinnostuminen arkipäivän elämästä ja elä-mäntavoista on vasta viime vuosikymmeninä alkanut tuoda esille tietoa Euroopan kansojen elämästä. Tietomme koskevat nyt muutakin kuin kuninkaallisia perheitä ja Hollywood-elokuvien tähtiä. Tavallisten ihmisten arki, sen ongelmat ja ilot ovat nousseet erityisesti sosiaalishistoriallisen tutkimuksen piiriin. Sa-malla on huomattu, että ”sivistysmaissakin” on maaseutu ja sen metsäkylät. Siten viime vuosina on alettu saada muita Euroopan kan-sallisuuksia koskevaa tietoa, johon kuvaam-me ryypäävästä ja rälläävästä ”metsäsuoma-laisesta” voidaan verrata. Lisäksi elokuvat, televisio ja jopa massaturismi avartavat käsi-tyksiä. Tällaisessa tilanteessa vanhat kansal-liset stereotypit, jotka ovat syntyneet ilman konkreettisia vertailumahdollisuuksia, alka-vat murentua.

Samaan aikaan niihin kulttuuriin kuviin, joilla suomalaisuutta ja ”suomalaista viina-päättä” on jäsennetty, on sisältynyt jonkinlai-nen jatkuvuus. Asenteiden pitkistä kestosta ehkä puhuvin esimerkki on pitkäikäinen so-siologian alkeisoppikirja, jossa alkoholin käytöstä puhutaan otsikon ”Poikkeava käyt-täytyminen” alla.⁹ Tämä negatiivisen sävyn säilyminen ei liity edelleenkaan pelkästään

alkoholikulttuurin kuvaamiseen, vaan on edelleen yleisväri myös suomalaisuuden kä-sittämässä omanakuvana. Varsinkin kult-tuurieliitin asenteiden jäähmydestä on helppo luetella tuoreita esimerkkejä. Vain Suomessa voi tapahtua, että oppineessa kirjallisuusse-minaarissa filosofi esittää, että nykyajan ihmisen henkinen ahdistus periytyy Sillanpään *Hurskaan kurjuuden* Toivolan torpasta, ”jossa saamaton mies elää sairaan vaimonsa, risais-ten lastensa ja lisääntyvien syöpäläisten van-kina” (Esa Saarisen puheenvuoro, HS 17.2.1988). Vain Suomessa voi muotoilu-eks-perti väittää, että yhteiskunnalta ja kaupun-ki-kulttuurilta puuttuu perusta, koska ei ole ”coffee shoppeja, juustokakun, maitokahvin, ajankohtaisten lehtien, kirkkaiden valojen ja kepeän keskustelun foorumeita” (Kaj Kalinin haastattelu, US 22.9.1991). Ja vain Suomessa saattaa sosiologi selittää merkittävän kriitti-sen kuluttajaliikkeen puuttumista sillä, että olemme vastikään siirtyneet pelloilta ja met-sistä tehtäisiin ja toimistoihin – ”kaupunki-maisen elämäntavan” puuttuminen estää ”ku-lutuskulttuurin” kehittymisen (Kaj Ilmosen haastattelu, HS 31.12.1988). Ja vain Suomes-sa saattaa teatteriohjaaja väittää, etteivät suoma-laiset osaa viestiä eleillä, koska maan ”nuori vuorovaikutuskulttuuri” poikkeaa Keski-Euroopan kaupunkien vanhasta seu-rustelukulttuurista (Marja-Leena Haapasen haastattelu, HS 6.3.1996). Näissä selityskaa-voissa elää kuva ”metsäsuomalaisesta”, joka on kasvanut tietämässä korvessa yhteiskun-nan ulkopuolella. Mutta kielen alkuperäisen huonommuuden asemesta selityksen perus-taksi tulee suomalaisen maiseman sivistymät-tömyys. Suomalaiset ovat nyt huonompia, kos-ka suomalainen maisema ei ole samanlainen kuin ”vanhojen sivistysmaiden” miljö.

Kun vielä 1900-luvun alkupuoliskolla oli luontevaa käsittää suomalaisuuden erityisyys kielen kehittymättömyydestä ja alhaisesta (itäisestä) alkuperästä johtuvaksi, niin nyt vallitseva tapa hahmottaa suomalaisuuden erikoispiirteitä lähtee historialliseen ympä-ristöömme liittyvistä myyttisistä käsityksistä.

⁹Tarkoitan Erik Allardtin ja Yrjö Littusen oppikir-jaa *Sosiologia*, jossa mahdollisesti tekijöiden huo-maamatta syntyi tekstissä kuvattu tilanne teoksen ensimmäiseen laitokseen tehtyjen korjausten ja poistojen jälkeen.

Suomalainen korkeakulttuuri on nyt yli sadan vuoden aikana kehittynyt niin, ettei vertailu ruotsinkieliseen kulttuurielämään voi aiheuttaa alemmuuden tunteita. Historiallinen kehitys on muutenkin johtanut siihen, ettei vastakkainasettelu ruotsinkielisen ja suomenkielisen kulttuurin välillä voi olla enää keskeistä. Tilalle on tullut suomalaisuuden hahmottaminen paljon laajemmin, suhteessa laajempaan kansallisuuksien joukkoon. Vakiintunein vertailu, minkä avulla suomalaisuuden erityisluonnetta pyydytetään, on viime vuosikymmeninä tehty suomalaisen yhteiskunnan ja koko muun (läntisen) Euroopan välillä. Näissä vertailuissa, joissa vertailua ei suoriteta konkreettisesti mielessä vaan stereotyyppisten tai jopa myyttisten käsitysten tasolla, suomalaista metsäluontoa vastaan asetetaan vanha eurooppalainen kaupunkikulttuuri.

Käsitys suomalaisesta korven asukkaana tai uudisraivaajana on luonnollisesti vanhempi. Se vilahtaa esimerkiksi jo Runebergin *Saarijärven Paavo* -runossa tai Kiven *Seitsemän veljestä* -romaanin Impivaara-jaksossa. Mutta nämä ovat poikkeusaikojen kuvauksia, sillä Kiven veljekset asuivat toki suurimman osan elämästään Toukolan kylässä ja Runebergin useissa runoissa kuvaamassa sisämaassa on kysymys vilkkaasta yhteiskunnasta kylineen ja kartanoineen. Kun Eino Krohn vuonna 1939 kirjoitti kansainväliselle yleisölle suomalaisesta kansanluonteesta, hänkin esitti Impivaara-myytin vielä ylimääräisenä päähänpistona. Krohn kirjoitti, että tärkeämpien tekijöiden, joita hänelle olivat rotu, veri ja historiallinen kohtalo, lisäksi voidaan suomalaista kansanluonnetta selittää vielä yhdellä ilmiöllä. Hänestä ”kansa, joka on elänyt eristettynä äärettömien korpimetsien hiljaisuudessa, on tietysti voinut kehittyä umpimieliseksi ja sisäänpäin kääntyneeksi”.¹⁰ Ajatus ei kuitenkaan ollut esittämisenä ajankohtana täysin luonteva. Krohnin yleisiä käsityksiä

noudattavat luonnehdinnat Suomen varsinainen metsäseutujen heimoista, savolaisista ja karjalaisista, löivät myös pahasti metsäsuomaisuus-ajatusta vastaan. Itäisiä heimojamehan ei yleensä ensimmäiseksi syytetä vähäpuheisuudesta ja umpimielisyydestä.

Helsingin Sanomien päätoimittaja Yrjö Niiniluoto hahmotteli suomalaisuutta kirjassaan *Mitä on olla suomalainen* vuonna 1957. Monen muun aikakauden kirjoittajan tapaan hän otti pohdittavaksi suomalaisina perustyyppeinä eräät romaanihahmot, ennen kaikkea Kiannon *Ryysyrannan* Joosepin ja Lehtosen *Putkinotkon* Juutas Käkriäisen, joille ”leimaa antava ominaisuus on laiskuus, suunnaton saamattomuus, mahdottomuus tehdä jotain, joka parantaa perheen elintasoa”. Niiniluodon käsityksissä Suomi – tai ainakin suomalainen maaseutu – muuttui romaanihahmojen mielenlaatua selitettäessä täysin tiettomäksi erämaaksi, jossa ihmiset viettivät suurimman osan aikaa talvihorroksessa: ”Ja täytyy kysyä, onko se määrätön unteluus, joka heitä vaivaa, suomalainen perisynti, joka johtaa juurensa niistä olosuhteista, joissa kansa tietömillä erämaaseuduilla ja yleensä maaseudulla vieläkin joutuu viettämään pitkät eristetyt talvet, jolloin nukkuminen on ainoa ajankulu” (Niiniluoto 1957, 97). Ihannoitu kansallismaisema, sinisenä hohtava järvi-idylli, joka vielä 1940-luvullakin häivähti positiivista valonkajetta *korpisoturin* käsitteessä, muuttui jälleen porthanilaiseksi raakalaismaastoksi. Samalla suomen kieli pääsee häpeäpaalusta. Sanomalehtimies ja kirjailija Niiniluoto totesi omasta työkalustaan tutkielmansa alussa: ”Alkukantaisissa oloissa syntyneessä kielessämme on ollut sellainen kehityksen prinssiippi, että se on voinut hioutua ja rikastua kulttuurikieleksi, vieläpä suomentaa kansan syvienkin rivien tajuttavaksi sivistyksen kaikkein uusimmat ja vaikeimmat käsitteet” (Niiniluoto 1957, 7).

Suhde omaan kieleen oli siis selvästi muuttunut sodan jälkeen. Vanhan kieleen perustuvan kaksijakoisuuden lieventymistä voi hahmottaa myös toisella tavalla, nostamalla esiin

¹⁰Eino Krohn artikkelissaan ”Suomen kansan luonteesta”, jonka hän oli kirjoittanut ulkomaista lukijakuntaa varten vuonna 1939 (Krohn 1967, 177–201).

suomalaisuuden näkemisen vertailuissa osana pohjoismaisuutta. Vuonna 1950 ilmestyi Göran Schildtin erittäin suosittu *Toivematka*, joka kuvaa vuonna 1947 suoritettua purjehdusta Tukholmasta Rapalloon. Pääosa matkasta kulki pitkin Ranskan jokia ja kanavia. Schildt rinnastaa pohjoismaisen ja keskieurooppalaisen, erityisesti ranskalaisen elämäntyylin useita kertoja. Ranskalaisen sivistyksen rinnalla ruotsalaisetkin olivat hänelle ”epävarmoja ja usein niin tyyliittömästi käyttäytyviä, ulkonaisesta sovinnaisuudesta kiinnipitäviä ja omasta arvostaan epävarmoja” (Schildt 1996 [1950], 59). Onkiessaankin ranskalainen ilmensi vuosituhantisen sivilisaation taakkaa: ”Nähdessään ongensiimojen, kohojen, koukkujen, vapojen, täkyjen, kokoon taitettavien kalastustuolien ja muiden pitkälle eriytyneiden ongintataiteeseen kuuluvien hienouksien kaikki muunnelmat, pohjoismaalainen tuntee väistämättä itsensä tietämättömäksi barbaariksi” (Schildt 1996 [1950], 188). Vaikka Schildtin rinnastuksessa on lupa nähdä matkakirjan kepeää lennokkuutta, on silti oleellista havaita hänen perustavan ajatuksensa kansallisista eroista erilaiseen luonnontunteeseen. ”Kun me pohjoisen asukkaat kernaasti samoilemme tunturissa, etsiydymme koskemattomaan luontoon tai kaipaamme merenluodoille, rajattoman ja ihmiselle vieraan maailman maisemiin, iloitsee ranskalainen kaikkein eniten saadessaan nähdä rikkaan, ihmiskäden muovaaman kulttuurimaiseman” (Schildt 1996 [1950], 190).

Pohjoisen ja etelän ihmisten kansanluonteen rinnastamisesta oli kyse myös Paavo Aarnion vuonna 1948 kirjoittamassa esseessä ”Korvenasukkaan perintö”. Hän pohtii, miten suomalaisen kansanluonteen perusominaisuuksissa, joita hänelle olivat vakaa tyyneys, sitkeys ja sisukkuus sekä vapaudenrakkaus ja itsenäisyys, ”kuvastuu viileän ilmanalamme vaikutus, karun maamme luonto, entisen korvenasukkaan surumielinen yksinäisyys ja niukat elinehdot” (Aarnio 1948, 5). Tämä perusluontemme erottuu kaiken satunnaisen vaihtelun keskeltä ”selvimmin, jos verrataan

sitä kuumempien maiden asukkaiden tulisiin ja häilyviin mielenilmaisuihin”. ”Etäisyys kulttuurin rintamaista” synnyttää ”korveneläjien eristäytymispyrkimyksen” ja ”estää avautumista sivistyselämän eri ilmiöiden oikeaan omaksumiseen” (Aarnio 1948, 5–6; Aarnion tekstissä ilmenevä tapa hahmottaa maailmaa on sama kuin alaviitteessä 4 lainatun Tenkun). Aarnion kokonaiskuva ei ole suinkaan ”topeliaaninen”, vaan hän korostaa sitä helppoutta, jolla suomalainen tyyneys kuohahtaa ja näyttäytyykin vastakohtanaan ”yksilöissä vakivaltaisuuksina” ja ”suurissa joukoissa harkitsemattomina tekoina” (Aarnio 1948, 5).

Tilanne, jossa suomalaisesta maaseudusta esimerkiksi Niiniluodon tapaan vielä 1950-luvulla voidaan puhua tiettömänä korpena, ei tietenkään ole mikään todellinen tilanne, eikä puhe ole mistään todellisesta maaseudusta. Niiniluoto on lainatussa virkkeessä liukunut mahdollisesti itsekään sitä huomaamatta myyttisen ajattelun puolelle, puhumaan suomalaisuudesta myyttisessä mielessä. Myytit ovat välttämättömiä tiedostamisessa, niiden avulla voi tiivistää suuren määrän tietoa pienen tilaan. On luonnollisesti ongelmallista, etteivät kaikki myytit pidä paikkaansa, mutta tämä ongelma liittyy kaikkeen tietoon. Usein myytit kertovat jotain alkuperästämmestä, siitä mistä me olemme tulleet, tasolla jolla tällaista tietoa ei edes voisi olla missään muussa muodossa. Siksi myyttejä vastaan ei voikaan taistella toistelemalla tosiasioita. Myytin pitää hengissä se, että sitä käytetään (ranskalainen Paul Veyne [1988] on haastavasti kirjoittanut uskomisesta myytteihin).

Myytin mukaan me suomalaiset olemme tulleet metsästä. Tämä on kuitenkin vain myyttisen puheen kuva eikä historiallinen totuus. Historiantutkimuksen antama kuva suomalaisen yhteiskunnan kehityksestä on luonnollisesti aivan toisenlainen. Suurimman osan historiallista aikaa suomalaiset ovat asuneet eteläisessä Suomessa, pitkälti rannikon tuntumassa, tiiviiseen kyläasutukseen ryhtymyteinä. Vain varsin pieni osa väestöstä

kerrallaan saattoi sitoutua uudisraivaukseen. Suomalaisuudesta syntynyt myyttinen kuva tulee lähelle saksalaiseen ajatteluun kuuluvaa kuvaa jaloista germaaneista metsien miehinä ja jopa englantilaista Robin Hood -tarinoiden aihelmaa (Schama 1995; teoksen ensimmäinen osa on omistettu metsälle). Suomalaisen sävyn kuvaan tuo kuitenkin muista poikkeava metsäasutuksen negatiivinen arvottaminen. Äskettäin Simopekka Nortamo (HS 29.3.1992) kulki Yrjö Niiniluodon viitoittamaa tietä kolumnissaan suomalaisesta luonteesta: ”Passiiviseen, vain vastaanottavaan viestintään suomalaisia on koulunut myös maan ja sen yhteiskunnan rakenne. Harvaan asutussa agraarisuomessa taajamakulttuuri oli outoa. Suomalainen asui useimmiten viljelystensä ja metsämaittensa keskellä kaukana naapuristaan. Harvoin paikoin syntyi sellaisia tiiviitä kyläyhteisöjä kuin Keski-Euroopassa – sellaisia joissa talonpoikaistalojen keskusraittia reunustivat kirkko ja kapakka ja kestikievari ja käsityöläisten verstaat; suutari, räätäli ja nahkuri, seppä ja peltiseppä, puuseppä ja leipuri.” Tämä kolumnistin kuviteltu, historiankirjoituksen Suomesta poikkeava myyttinen metsä-Suomi muistuttaa sellaista varsin yleistä *Seitsemän veljeksien* luku tapaa, jossa Jukolan pojat muuttuvat Impivaaran metsäläisiksi.¹¹

ARMİ JA OLYMPIALAISET

Edellä luonnehdin suomen kielen sosiaalishistoriaan nojaten suomalaisuusajattelun murrosvaihetta 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Samankaltainen ”kansankuvan murros” liittyi myös sodanjälkeiseen aikaan, 1940- ja 1950-luvun vaihteeseen, jolloin vaikiutuivat nykyisen kansallisen omankuvamme piirteet. Erityisesti vuosi 1952 oli suoma-

laisuuskäsityksissä rajapyykki. Armi Kuusela valittiin Miss Universumiksi juuri ennen Helsingin olympialaisia ja suomalaiset riehaantuivat. Jälleen kerran oli vakuuttavasti osoitettu, etteivät ainakaan suomalaiset naiset olleet mongoleja. Olympialaiset olivat urheilullisesti pettymys, sillä ne sinetöivät lopullisesti Suomen suuruuden ajan yleisurheilussa päättyneeksi. Mutta kisat olivat kuitenkin Helsingissä. Armin ja kisojen ansiosta Suomi ja suomalaiset huomattiin maailmalla. Suomessa kisoihin luonnollisesti valmistautttiin usean vuoden ajan. Koko ajan oli mielessä tulevan kansainvälisen vierasjoukon mahdollinen arvostelu. Mitä he sanovat meistä? Helsingin kaupunginjohtaja Erik von Frenckell, joka johti olympiavalmisteluja Suomessa, totesi vuonna 1949: ”– vieraamme varmaan kiinnittävät huomiota sosiaalisiin oloihimme ja jokapäiväiseen elämäämme eikä suinkaan vähiten julkiseen esiintymiseemme. Jos ulkomaalaiset saavat sen käsityksen, että Suomen kansa on kulttuurikansa, on se paljon tärkeämpää kuin kultamitali tai maailmanennätys” (Friman & al. 1992, 92; toteamus eri lehdissä 31.5. tai 1.6.1949).¹²

Kaupunginjohtaja Frenckellin johtama virallinen olympiaorganisaatio ei ollut ainoa elin, joka oli aloitteellisesti mukana valmistamassa Suomea ja suomalaisia olympialaisiin. Yksi mielenkiintoinen järjestö oli Suomen Kansan Ryhtiliike, Alkon rahoittama tapakasvatusjärjestö, joka pyrki ryhdistämään sodan koettelemaa suomalaista uuteen elämään (Ryhtiliikkeen perustamisesta ja alkuvaiheista ks. Peltonen 1991). Ryhtiliikkeen lisäksi liikkeellä oli muitakin organisaatioita huolehtimassa suomalaisen maiseman esittelykelppoisuudesta. Maatalousministeriö perusti 40-

¹¹Vaikka myytit eivät esiinnykään historian tutkimuksen *tuloksina*, saattaa myyttisille käsityksille olla paljon käyttöä, kun historian tutkijat etsivät *selityksiä* historiallisille ilmiöille.

¹²Helsingin olympialaisten odotus Suomessa tuo mieleen vuoden 1966 jalkapallon maailmanmestaruuskisojen odotustunnelmat Englannissa. Siellä alettiin pelätä, mitä muut ajattelevat englantilaisesta jalkapalloyleisöstä ja sen käyttäytymisestä, ja synnytettiin joukkotiedotusvälineille uusi kulutustavara, *jalkapallohuliganismi* (Dunning & Murphy & Williams 1988, 148–154).

lunun lopulla toimikunnan maaseudun kuvan kaunistamiseksi kisoihin mennessä. Maatalousnaisten keskusjohtokunta, Maalaiskuntien liitto, Talonpoikaiskulttuurisäätiö ja Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminnan Keskusliitto olivat liittyneet yhteen kehottaakseen pitäjittäisiin siistimistalkoisiin ja talojen maalamiseen (Friman & al. 1992, 121 [lehtiutinen US 18.7.1951]). Urheilullisesti kisoihin valmistauduttiin järjestämällä suuri urheilutapahtuma, Suomen suurkisat, kesällä 1947. Tähän valmistelemaan harjoituskisaan saapui jo runsaasti ulkomaisia ryhmiä. Tarkoitus oli näyttää Suomen pystyvän järjestämään myös varsinaiset olympiakisat (Lahtinen 1948).

Ryhtiliike aloitti olympiakampanjansa vuonna 1948 laatimalla kolmivuotisen suunnitelman kisatoiminnastaan. Ensimmäinen merkittävä kampanja oli jo huhtikuussa 1950. Se oli nimeltään ”Ystävyiden viikko”. Teemaviikon tunnus oli hymyilevä päivänkukka ja iskulause ”Isännöys velvoittaa, ystävällisyys valloittaa”. Edellisenä vuonna suoritetussa galluputkimuksessa oli saatu esille, että suomalaiset itse pitivät suurimpina paheinaan juoppoutta, epäystävällisyyttä ja epäsiisteyttä. Juuri näitä ongelmia varten ystävällisyyden merkitystä korostava kampanja oli siis aivan paikallaan. Ryhtiliikkeen kampanja on kiinnostava myös sen saaman suuren huomion takia. Ystävyiden viikosta kirjoitettiin yhdysvaltalaisissa lehdissä ja Ranskassa järjestettiin jo saman vuoden kesällä suomalaisen kampanjan inspiroima hyvän käytöksen viikko.

Ryhtiliikkeen mielestä olympiaisännöityä saattoi suorastaan käyttää hyväksi käytöstopojen ryhdistämisasiassa. ”Olympiakisat soveltuvat tällaiseksi erittäin hyvin, koska ne ovat koko kansamme yhteisen harrastuksen kohteena ja koska kansamme nuorena ja pienenä kansana näyttää pitävän hyvin tärkeänä, mitä ulkomaalaiset meistä sanovat. Jos emme yritä pyrkiä parempaan oman itsemme vuoksi, niin teemme sen kernaammin ulkoapäin tulevan tunnustuksen toivossa tai arvostelun pelossa.” Ryhtiliikkeen keskustoimikunnan pu-

heenjohtaja maisteri Veikko Loppi analysoi tilannetta puheessaan huhtikuussa 1950. Lopin mielestä asutuksen kaupungistuminen on tuonut mukanaan kireyttä ja vanhat hyvät maalaistavat ovat unohtuneet. Suomalainen olikin ollut luonteeltaan individualisti, eränkävijä ja korvenraivaaja, hän väitti. Sosiaalista sopeutumista piti nyt edistää hyvillä, ystävällisillä tavoilla.

Mutta mitä ulkomaalaiset tulisivat ajattelemaan? Tällä ahdistavalla epätietoisuudella suomalaisia painostettiin jo vuoden 1948 ryhtiviikon aikana, erityisesti sen kuvitetussa lentolehtisessä, jossa suomalaisia kuvattiin muun muassa nahkoihin pukeutuneina ja puunuijaa heiluttavina luolamiehinä (vrt. Peltonen 1991). Toimintasuunnitelmassa koko kolmivuotiseksi käyttökampanjaksi todetaan tilanne koko armottomuudessaan. Vertailutilanne tulisi olemaan varsin erilainen verrattuna aikaisempiin ulkomailla pidettyihin olympialaisiin tai vastaaviin tilaisuuksiin, joihin joitakin kymmeniä suomalaisia kerrallaan oli osallistunut. Nyt ulkomaalaisille näytettäisiin sellainen määrä suomalaaisuutta, etteivät he ehkä sitä kestäisi: ”Kisojen yhteydessä kymmenentuhannet ulkomaalaiset tulevat tekemisiin satojentuhansien suomalaisten kanssa. Koko kansamme – hyvine ja huonoine ominaisuuksineen – joutuu täten ulkomaailman valokeilaan. Pystyykö kansamme rehdisti ja ryhdikkäästi esiintymään kisojen isäntänä, on kansalliselta kannalta yhtä tärkeä kysymys kuin kisojen järjestely- ja urheilupuolen onnistuminen.” ”Kylmä totuus on, että olemme, paitsi urheileva kansa, myös juopotteleva ja tappeleva kansa. Ellemme tässä suhteessa pysty parantamaan tapojamme, on tarjona vaara, että jo nyt nauttimamme sekä urheilijaimme ponnistuksilla ja kisojen järjestäjain organisaatiotaidolla Suomelle saavutettava ’good will’ menetetään humalapäissä tehtyinä tekoina kansainvälisen yleisön silmien edessä” (Tapakasvatus ry, Suomen Kansan Ryhtiliikkeen arkisto). Helsingin olympiakisat ja aivan erityisesti niihin valmistautuminen toivat siten vuosikausiksi joukkotiedotukseen

kipeän vertailutilanteen. Miltä näyttää poloinen Suomi varakkaiden ja sivistyneiden vieraiden silmissä?

Eniten ulkomaisella arvostelulla peloteltiin artikkeleissa, jonka ryhtiliike toimitti lehdistölle julkaistavaksi yleisten keväsiivousten tarpeellisuudesta. Kirjoituksen oli laatinut Suomen Kunnallisen Terveystieteiden yhdistyksen sihteeri, apulaislääkintämies Leo A. Kaprio. Kaprio tunnusti, että maan yleinen terveydenhoito oli kyllä kansainvälisen vertailun kestäväällä tasolla, mutta hän kysyi, millaisen vaikutuksen teemme kesällä tulevaan vieraaseen. Silloin ”lumi ei peitä roskakasoja, hoitamattomia kompostejä, haisevia avoviemäreitä ja peittämättömiä kaatopaikkoja”. Lisäksi kirjoittaja arvelee, että ”ulkomaalaiset vieraamme ovat omissa maissaan tottuneet miltei missä tahansa löytämään joitakin siistejä, hoidettuja, pesumahdollisuuksilla varustettuja yleisiä käymälöitä”. Myös yksityiskotien ikäviin puutteellisuuksiin Kaprio puuttuu mainiten mm. syöpäläisistä: ”– luteita ja torakoita siedetään lukuisissa kodeissa ja että vieraammekin voivat joutua niiden hyökkäysten kohteeksi –”. Lopuksi hän esitti, että ”[m]eidän on opittava vaatimaan itseltämme paljon tiukempaa suhtautumista näihin kysymyksiin, ennen kuin voimme pitää kansaamme ’esiintymiskelpoisena’ ja tosiystävällisenä, vieraistaan kaikin tavoin huolta pitävänä isäntänä” (Tapakasvatus ry, Suomen Kansan Ryhtiliikkeen arkisto).

Suomalaisen kaupunkikulttuurin ”keskenäisyys” oli huolenaiheena laajemminkin. *Toiset pidot tornissa* -kirjan (1954) nimimerkki Humanisti (eli Touko Voutilainen) arvioi vuonna 1954: ”– meillä ei kaupunkikulttuuria ole vielä kehitetty, koko suomalainen yhteiskunta elää murroskautta siinä suhteessa. Ei ole vielääkään sellaisia sivistysperinteitä eikä kaupunkilaisperinteitä, nimenomaan ei suomenkielisiä, jotka antaisivat tarvittavan pohjan kirjalliselle kuvaukselle” (Repo 1954, 316). Kaupunkikulttuurin alaikäisyys selitti hänelle ”meikäläisen kirjallisuuden alhaista tasoa”, sitä että ei ”voida pitää nyky-yhteis-

kunnassa tyydyttävänä, että kirjallisuus on pelkkää ns. kansankuvausta”.

PITKÄT KESTOT JA MURROKSET

Edellä olen kuvannut suomalaisten kansallista omaakuvaa kaksinaapaisena mallina. Suomalaisuus hahmotettiin aluksi ruotsalaisuuden vastakohtana kielisiin liitettyjen stereotyyppisten käsitysten avulla ja myöhemmin suomalaisen metsäluonnon ja eurooppalaisen kaupunkikulttuurin pitkän tradition vastakaisuutena. Kuten Juri Lotmanin ja Boris Uspenskin (1985) venäläisen kulttuurihistorian kaksinaapaisia malleja koskevassa artikkelissa todetaan, ei uusi vaihe ole pelkästään vanhojen arvojen kääntämistä pääläelleen, eikä kaikki vanha automaattisesti pyyhkiydy pois. Murrosvaiheisiin liittyvien kokemusten voimakkuudesta huolimatta historian puolittain tiedostamattomilla jatkuvuuksilla, *pitkillä kestoilla* on pakottava voimansa. Suomalaisten omankuvan kestävin piirre on se, että myönteisimmilläänkin, jopa Topeliuksen suomalaisessa Matissa, suomalaisuus määritellään intellektuaalisen kapasiteetin vajavuutena. Mutta toisaalta varsin kiinnostavia ovat juuri murrosvaiheet, koska niissä alun perin varsin vähäisetkin tapahtumat voivat osoittautua tärkeiksi ohjatessaan toiminnan raiteille, joissa joudutaan kulkemaan pitkän aikaa. Murroskohdissa myös vanhan stereotypian myyttinen aines muuntuu jännittävillä tavoilla.

Suomalaisen omankuvan murroskohdat – vuosisadan vaihde ja sodanjälkeiset vuodet – olivat Suomen ulkoisen aseman ja sisäisten voimasuhteiden mullistuskauksia. Ulkoinen ja sisäinen aspekti ovat myös tiukasti lomittuneet kansallisissa stereotypioissamme. Määrittelytyötä suorittavan eliitin pelot ja ahdistukset projisoitiin ”kansan” ongelmalliseksi ominaisuuksiksi, henkiseksi vajaamittaisuudeksi tai kulttuuriseksi alaikäisyydeksi. On mahdollista ajatella, että 1990-luvulla muodostuu uusi myyttisiin käsityksiin nojaava

maantieteellisesti kaksinapainen suomalais-suuskuva. Euroopan unionin jäsenyydestä käydyin kansanäänestyksen alueellinen ja-kauma oli vaalituloksen parhaiten uutisoituja aspekteja. Lisäksi monet Euroopan unioniin liittyvät neuvottelukysymykset ja hallinnon järjestelyt ovat nostaneet alueellisen ryhmi-tyksen julkisuuteen. Suomi on mielikuvien tasolla jaettu jo moneen kertaan kahteen osaan, joiden nimiksi saattavat vakiintua euro-Suomi ja muu-Suomi. Myös edellisen

presidentinvaalin yhteydessä eräät intellek-tuellimme arvioivat kansalaisten henkisiä ominaisuuksia äänestyskäyttäytymisen pe-rusteella tavalla, joka panee ounastelemaan uuden kansankuvan murroksen alkamista 1990-luvulla. Olemme ehkä palaamassa 1700-luvun porthanilaiseen jakoon, joka pe-rustui erotteluun rannikon sivistyneen ja eteenpäinkatsovan kansan ja sisämaan umpi-mielisen ja kömpelön väen välillä.

KIRJALLISUUS

Aarnio, Paavo: Korvenasukkaan perintö. S. 5–10. Teoksessa: Aaltonen, Toini & Aarnio, Paavo & Vuorela, Erkki (toim.): Kerho 33. 1948. Runoja, novelleja, esseitä. Helsinki: Otava, 1948

Alenius, Kari: Ahkeruus, edistys, ylimielisyys. Virolaisten Suomi-kuva kansallisen heräämisen ajalta tsaarinvallan päättymiseen (n. 1850–1917). *Studia Historica Septentrionalia* 27. Oulu: Pohjoinen, 1996

Anderson, Benedict: *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. Revised edition. London 1991

Anna, Luigi de: Vieraiden kansojen kirjallisesta kuvasta. S. 21–33. *Historiallinen Arkisto* 96. Jyväskylä: Suomen Historiallinen Seura, 1991

[Bergbom, Kaarlo]: Kaarlo Bergbom ja Suomalaisen teatterin synty. Kaarlo Bergbomin kirjoituksia teatterioista 1872. Johdannon kirjoittanut Eino Kauppila. Otavan joulukirja 1960. Keuruu: Otava, 1960

Dunning, Eric & Murphy, Patrick & Williams, John: *The roots of football hooliganism. An historical and sociological study*. London: Routledge & Kegan Paul, 1988

Forsman, Jaakko: Mihin olemme menossa? Aikamme arvostelua. Helsinki: Otava, 1935

Freneckell-Thesleff, Greta von: Minna Canth. S. 7–18. Kaari, Anna (toim.): *Rakastava sydän*. Kirja Suomen naisesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Mantere, 1947

Friman, Helena & Härö, Mikko & Laitinen, Kaisa & Lehto, Marja-Liisa: *Olympiakaupunki Helsinki*. Memoria 7. Helsingin kaupunginmuseo. Hämeenlinna 1992

Fumaroli, Marc: "A Scottish Voltaire. John Barclay and the character of nations." *Times Literary Supplement*, January 19. 1996, 16–17

Halmesvirta, Anssi: *The British Conception of the Finnish 'Race', Nation and Culture, 1760–*

1918. *Studia Historica* 34. Jyväskylä: Suomen Historiallinen Seura, 1990

Hauge, Ragnar & Irgens-Jensen, Olav (red.): *Alkohol i Norden. En sammenliknende undersøkelse av bruk av alkohol, holdninger til alkohol og konsekvenser av alkoholbruk i Finland, Island, Norge og Sverige*. Helsinki 1987

Hietala, Marjatta: Suomalaisen naistyyppin etsiminen. S. 421–446. Teoksessa: Kemiläinen, Aira & al.: *Mongoleja vai germaaneja? Rotuteorioiden suomalaiset*. Historiallinen arkisto 86. Vammala: Suomen Historiallinen Seura, 1985

Hobsbawm, Eric: *Nations and Nationalism since 1780. Programme, Myth, Reality*. Cambridge 1990

Högnäs, Sven: *Kustens och skogarnas folk. Om synen på svenskt och finskt lynne*. Stockholm: Atlantis, 1995

Jaakkola, Risto: Veli Verkko. Moraalistatistikko ja Suomen ensimmäinen kriminologi. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Julkaisuja 81. Helsinki 1986

Juva, Mikko & Niitemaa, Vilho & Tommila, Päiviö (toim.): *Suomen historian dokumentteja I*. Helsinki: Otava, 1968

Kemiläinen, Aira (toim.): *Kansallisuuskysymyksiä ja rotuasenteita*. Jyväskylän yliopiston historian laitos. Yleisen historian tutkimuksia 6. Jyväskylä 1986

Kemiläinen, Aira: *Suomalaiset – outo Pohjolan kansa*. Historiallisia tutkimuksia 177. Jyväskylä: Suomen Historiallinen Seura, 1993

Kemiläinen, Aira & Hietala, Marjatta & Suvanto, Pekka (toim.): *Mongoleja vai germaaneja? Rotuteorioiden suomalaiset*. Historiallinen Arkisto 86. Vammala: Suomen Historiallinen Seura, 1985

Kilpi, Volter: *Kansallista itsetutkistelua*. Suomalaisia kulttuuri-äärivivoja. Helsinki: Otava, 1917

Klinge, Matti: *Kaksi Suomea*. Keuruu: Otava, 1982

Korhonen, Teppo (toim.): Mitä on suomalaisuus. Jyväskylä: Suomen Antropologinen Seura, 1993

Krohn, Eino: Esseitä ja tutkielmia. Porvoo 1967
Laaksonen, Pekka & Mettomäki, Sirkka-Liisa (toim.): Olkaamme siis suomalaisia. Kalevalaseuran vuosikirja 75–76. Pieksämäki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1996

Lahtinen, Leo (toim.): Suomen suurkisat. Helsinki: SVUL, 1948

Lotman, Iurii M. & Uspenski, Boris A.: Binary Models in the Dynamics of Russian Culture (to the End of the Eighteenth Century). In: Nakhimovsky, Alexander D. & Stone Nakhimovsky, Alice (eds.): The Semiotics of Russian Cultural History. Essays by Iurii M. Lotman, Lidia Ia. Ginsburg, Boris A. Uspenskii. Ithaca and London: Cornell University Press, 1985

Maataloudellinen kotitalousopetus. Oppilaitokset, harjoittelu, neuvonta. Toim. Maatilahallituksen kotitalousosasto. Porvoo: WSOY, 1939

Mäkelä, Klaus: Attitudes towards Drinking in Four Scandinavian Countries. P. 21–32. In: Babor, Thomas F. (ed.): Alcohol and Culture: Comparative Perspectives from Europe and America. Annals of the New York Academy of Sciences Vol. 472. New York 1986

Niiniluoto, Yrjö: Mitä on olla suomalainen. Keuruu: Otava, 1957

Peltonen, Matti: Kuinka ”suomalainen viinapää” syntyi? S. 13–36. Teoksessa: Peltonen, Matti: Viinapäästä kolerakauhuun. Kirjoituksia sosiaalihistoriasta. Helsinki: Hanki ja Jää, 1988

Peltonen, Matti: Alkoholi ja uusi maalaisjulkisuus. Alkoholikysymyksen syntyminen Suomessa kotipolton kiellon jälkeen. Alkoholipolitiikka 55 (1990): 1, 2–13

Peltonen, Matti: Kieli vai kulttuuri? Väittely ”suomalaisesta viinapäästä” keväällä 1948. Alkoholipolitiikka 56 (1991): 1, 8–22

Putkonen, Lauri (toim.): Kansallismaisema. Vantaa: Ympäristöministeriö, 1993

Reitala, Aimo: Suomi-neito. Suomen kuvallisen henkilöitymän vaiheet. Keuruu 1983

Repo, Eino S. (toim.): Toiset pidot tornissa. K. J. Gummerus osakeyhtiö. Jyväskylä 1954

Salminen, Johannes: Kuvia kansasta. S. 59–74.

Teoksessa: Salminen, Johannes: Rajamaa. Esseitä. Juva: WSOY, 1985

Sarajas, Annamari: Routavuodet ja kansankuvan murros. S. 93–181. Teoksessa: Sarajas, Annamari: Viimeiset romantikot. Kirjallisuuden aatteiden vaihtelua 1880-luvun jälkeen. Porvoo 1962

Schama, Simon: Landscape and Memory. New York: Alfred A. Knopf, 1995

Schildt, Göran: Toivematka. Toinen uudistettu laitos. Keuruu: Otava, 1996

Sihvo, Hannes (toim.): Toisten Suomi. Mitä meistä maailmalla kerrotaan. Jyväskylä: Atena, 1995

Smeds, Kerstin: Helsingfors–Paris. Finlans utveckling till nation på världsutställningarna 1851–1900. Vammala: Suomen Historiallinen Seura, 1996

Suolahti, Gunnar: Vuosisatain takaa. Kulttuurihistoriallisia kuvia 1500–1700-luvuilta. Porvoo 1913

Suutala, Maria: Luonto ja kansallinen itsekäsitys. Runeberg, Topelius, Lönnrot ja Snellman suomalaisen luontosuhteen muovaajina. S. 237–270. Teoksessa: Manninen, Juha & Patoluoto, Ilkka (toim.): Hyöty, sivistys, kansakunta. Suomalaista aatehistoriaa. Oulu: Pohjoinen, 1986

Tenkku, Jussi: Alaston ihminen murrosajan kuvastimessa. Keuruu: WSOY, 1945

Weber, Eugen: Of Stereotypes and of the French. Journal of Contemporary History 25 (1990), 169–203

Verkko, Veli: Lähimmäisen ja oma henki. Sosiiaalipatologisia tutkimuksia Suomen kansasta. Jyväskylä: Gummerus, 1949

Verkko, Veli: Homicides and Suicides and Their Dependence on National Character. Scandinavian Studies in Sociology 3. København 1951

Veyne, Paul: Did Greeks Believe in Their Myths? An Essay on the Constitutive Imagination. Chicago: University of Chicago Press, 1988

Virtanen, Matti: Mitä on suomalaisuus? S. 9–40. Teoksessa: Alho, Olli & Lehtonen, Jaakko & Rautio, Aino & Virtanen, Matti: Ihminen ja kulttuuri. Suomalainen kansainvälistyvissä maailmassa. FINTRA-julkaisu 72. 3. uudistettu painos. Helsinki 1994.

ENGLISH SUMMARY

Matti Peltonen: The national self-image of Finns in change (Suomalaisuus muuttavana omanakuvana)

The article discusses the national self-image of Finnish people in terms of a binary model. Initially Finnish culture was represented as an antithesis to Swedish culture through stereotypical images an-

chored to the respective languages; later the emphasis shifted to the bipolarity between Finnish rural culture and European urban culture. As is pointed out by Lotman and Uspenski (1985) in an article on binary models of Russian cultural history, the stepping into a new phase does not consist simply in a reversal of old values, nor does it mean that all which is old is automatically wiped out. In

spite of the intensity of experiences related to transitional stages, the semi-subconscious continuities of history exert a coercive force all their own. The most durable aspect of the national self-image of Finnish people is that even at its very best, Finnishness is defined as a lack of intellectual capacity. On the other hand, transitional stages can be quite interesting because even minor events occurring at these junctures may prove to be significant in providing the course of action possibly for a very long period of time. Similarly, it is at these transitional stages that we often see exciting changes in the mythical elements of the old stereotypical image. The crucial transitional stages for the national self-image in Finland – around the turn of the century and the post-war years – saw dramatic changes in the country's position in the international community as well as in internal power relations. The external and internal aspect are also closely interwoven in our national stereotypes. The fears and anxieties of the elite that was engaged in producing the definitions were projected as the 'people's'

problematic characteristics, as mental shortcomings or cultural minority. During the 1990s we may well see the emergence of a new (geographically) binary image of Finnish culture. The regional breakdown of the votes in the referendum on Finland's membership of the European Union received substantial media coverage; the question of regional organization has also attracted much attention through various bargaining issues and administrative arrangements. In terms of images Finland has been divided (several times over) into two different parts, which could become known as Euro-Finland and Other-Finland. Some of the assessments by intellectuals of the mental capacity of Finnish people (based on their voting behaviour in the previous presidential elections) also give reason to suspect that we might be seeing a new national self-image unfold in the 1990s. We are perhaps reverting to the 18th-century Porthanian division between the civilized, progressive population living in coastal regions and the reserved and backward population of the hinterlands.

KEY WORDS:

Finns, drinking habits, nationality, national identity, stereotypes, self-image, cultural history, social history, rural, urban